

Nr 67

Av herr **Näsgård**, om utredning och förslag rörande komplettering av ofullständiga jordbruk med skog.

I betänkanden den 25 och 26 november 1938 framlade 1936 års skogsutredning en del förslag rörande skogsnäringen, bl. a. angående bildandet av samfällighetsskogar. Genom beslut den 21 december 1945 har Kungl. Maj:t funnit ifrågavarande betänkanden, vilka i vissa delar tidigare varit föremål för avgörande, icke för närvarande föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Skogsutredningen erinrade bl. a. därom att på åtskilligt håll i Norrland och Dalarna ha byalagens skogsmark uppdelats i hemskog och övrig skog, exempelvis mellanskog, fåbodskog och utskog. Från sistnämnda skogar, som merendels äro relativt avlägset belägna, hämta byamännen sällan eller aldrig något virke för fastigheternas eget behov. I dylika fall skulle bildandet av gemensamhetsskogar å redan skiftad mark jämlikt jorddelningslagens bestämmelser enligt skogsutredningens mening säkerligen kunna vara till avsevärt gagn ur skogsvårdssynpunkt. I de landsdelar, varom fråga är, torde utkomstmöjligheterna av jordbruk allmänt vara sådana, att ett varaktigt, årligt stöd från skogen i form av arbetstillfällen och kontantinkomst blir av synnerlig vikt för den jordbrukande befolkningen. Utredningen ansåg det i allmänhet icke lämpligt, att den en jordbruksfastighet tillskiftade skogsmark, vilken erfordras såsom utfyllnad till åkerjorden för att fastigheten skall kunna drivas på ett ändamålsenligt sätt, omfördes i samfälld ägo. Till gemenskap borde ej heller överföras mark, som på grund av beskaffenhet och läge lämpar sig för odling.

För att syftet med gemensamhetsskogsbildningen må kunna vinnas i tillfredsställande grad och verkliga resultat skola ernås inom rimlig tid är det, framhåll utredningen vidare, nödvändigt att staten utöver vad tidigare åtgjorts vidtager anstalter ägnade att målmedvetet och kraftigt befrämja tillkomsten av enskilda skogssamfälligheter. Vid prövning av de vägar, som därvid kunde anlitas, fann utredningen övervägande skäl tala för att åtgärder av tvingande natur ej borde tillgripas utöver vad gällande jorddelningslag i detta hänseende innehåller. I fråga om redan skiftad mark skulle sålunda för gemensamhetsskogsbildning erfordras, att delägarna äro därom ense. Även en mindre grad av tvång skulle i förevarande fall med all sannolikhet resa en stark opinion mot förfarandet och lägga hinder i vägen för

gemensamhetstankens spridning och genombrott hos en större skogsägande allmänhet.

Skogsutredningen föreslog en rad åtgärder för att underlätta bildandet av gemensamhetsskogar, såsom beredande av vissa statliga lånemöjligheter och bidrag m. m.

Uppslaget att genom bildandet av gemensamhetsskogar stärka jordbrukets ställning i de skogrika delarna av landet är utan tvivel värt att uppmärksammas. Mångenstädes torde detta vara enda möjligheten att förstärka de ofullständiga jordbruken. Därvid bör man emellertid inrikta sig på att utvidga jordbrukens nuvarande skogsinnehav. I vissa fall bör detta kunna ske genom förvärv av skogsmark, som kan direkt läggas till de särskilda jordbruken, i andra fall — och detta torde vara det stora flertalet — bör tillskottet ordnas i form av gemensamhetsskogar.

Om man på allvar vill bidra till att skapa bärkraftiga familj jordbruk, blir problemet i stora delar av landet att komplettera befintliga jordbruk med skog. Strukturen av vårt lands jordbruk är i mycket betydande utsträckning sådan, att sammanslagning av mindre brukningsdelar till större enheter är praktiskt taget utesluten; likaså är det i mycket stor utsträckning uteslutet att komplettera de alltför små brukningsdelarna genom tillskott av närliggande jord. Så är som regel fallet i de egentliga skogsbygderna. Däremot finnas i dessa bygder ofta goda möjligheter att komplettera jordbruken med skog, vilket också i dessa trakter torde få anses som det effektivaste medlet att säkerställa familj jordbrukens lönsamhet. Jordstyckningspolitiken har under det senaste årtiondet tagit behörig hänsyn till detta förhållande, så att avstyckning i princip icke medgivits, om följderna kunde väntas bli bristande tillgång på stödskog. Icke minst viktigt är härvidlag, att staten vid sina försäljningar tagit behörig hänsyn till denna viktiga sida av jordpolitiken. Tidigare hade staten vid sina försäljningar låtit endast obetydliga arealer husbehovsskog medfölja jordbruken, men under de sista tio åren har en markant förändring härutinnan genomförts.

Genom en förut under åtskilliga årtionden tillämpad missriktad jorddelningslagstiftning ha statsmakterna passivt medverkat till att det naturliga och nödvändiga sambandet mellan jordbruk och skogsbruk brutits i alltför stor utsträckning. Ingen må förundra sig över att ett jordbruk som med en ursprungligen betydande skogsareal varit väl ägnat att bereda en familj full sysselsättning och bärgning efter skogens skiljande från jordbruket icke längre kan fylla sin uppgift. Just detta är vad som i ett ytterligt stort antal fall skett, då fullgoda bondhemman råkat i jobbarhänder för att efter längre eller kortare tid, sedan det mesta av skogen frånsålts, åter överlåtas till jordbrukare. Det kan icke anses olämpligt eller betecknas som nådegåvor, om staten träder stödjande emellan för att åter göra sådana jordbruk bärkraftiga.

Vad beträffar de vägar, som böra beträddas för att komplettera ofullstän-

diga jordbruk med skog, är det helt naturligt mest sympatiskt, om kompletteringen kan ske på frivillighetens väg, varvid staten bör bidra med lån och bidrag på frikostigt utmätta villkor. Detta slags komplettering blir säkerligen även med rikligt statsunderstöd billigare än en sammanslagning i stor skala, där sådan kan förekomma, med åtföljande raserings av befintliga byggnader och stort nybyggnadsbehov. Där så lämpligen kan ske, bör staten överlåta skog till komplettering av de ofullständiga jordbruken. I andra fall bör skog kunna överlåtas av bolag och likställda samt skogsspekulanter; där frivillig överenskommelse till skäliga priser härvid ej kan komma till stånd, bör expropriation kunna tillgripas.

För att komplettering i tillräckligt stor utsträckning skall kunna väntas komma till stånd torde frågan om inrättande av gemensamhetsskogar till stöd för bondejordbruket böra göras till föremål för ny utredning. Där det föreligger alltför stora svårigheter eller är omöjligt att komplettera de enskilda jordbruken, finns ofta möjlighet att för t. ex. ett helt byalag anskaffa en gemensamhetsskog till stöd för samtliga jordbruk i byalaget. Dyliga gemensamhetsskogar böra sammanföras och organiseras på ett sådant sätt, att de sedan för framtiden kunna tjäna som varaktigt stöd för de ifrågavarande jordbruken.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande komplettering av ofullständiga jordbruk med skog, varvid möjligheten att bilda gemensamhetsskogar till stöd för jordbruket särskilt bör undersökas.

Stockholm den 19 januari 1946.

Bernhard Näsgård.